

Natalia Starzyk¹, Natalia Rdzanek²

WPŁYW ESG NA SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWĄ – WYZWANIA I OBOWIĄZKI

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wyzwań i obowiązków stawianych przed podmiotami prowadzącymi działalność na terenie UE w związku z raportowaniem niefinansowym (raportowaniem ESG). W szczególności zaprezentowano: aspekty ESG, przepisy określające ramy raportowania niefinansowego, harmonogram wdrażania dyrektywy CSRD, wyzwania związane z pozyskiwaniem i opracowywaniem informacji niefinansowych oraz występujące praktyki greenwashingu. Została również zaprezentowana analiza realizacji celów zrównoważonego rozwoju przez podmioty działające na polskim rynku. Artykuł został napisany w oparciu o źródła z zakresu raportowania niefinansowego oraz obowiązujące regulacje dotyczące zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: ESG, zrównoważony rozwój, CSRD, raportowanie niefinansowe, greenwashing.

WSTĘP

Zarówno uczestnicy rynków finansowych, jak i przedsiębiorstwa muszą się mierzyć z ciągle zmieniającymi się regulacjami prawnymi dotyczącymi ujawniania informacji niefinansowych (informacji ESG). Zainteresowanie kwestiami ESG (*Environment, Social, Governance*) stale rośnie na całym świecie, jednak liderem w dziedzinie wprowadzania ambitnych zmian wciąż pozostaje Europa. W związku z realizacją polityki UE w zakresie zrównoważonego rozwoju, w szczególności

¹ Studentka studiów magisterskich, Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego. Artykuł powstał pod opieką merytoryczną dr hab. Marzanny Lament, prof. URad.

² Studentka studiów magisterskich, Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego. Artykuł powstał pod opieką merytoryczną dr hab. Marzanny Lament, prof. URad.

„Agendy 2030” nakłada się na przedsiębiorstwa obowiązki związane z raportowaniem ESG. Ważnym aktem regulującym zakres i ramy raportowania jest dyrektywa CSRD (*Corporate Sustainability Reporting Directive*)³ oraz wynikające z niej Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju (ESRS). Zmiany w regulacjach powodują powstawanie dla przedsiębiorstw wyzwań związanych z opracowywaniem i prezentowaniem danych uwzględniających aspekty ESG – informacje niefinansowe (informacje ESG).

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wyzwań i obowiązków stawianych przed podmiotami prowadzącymi działalność na terenie UE w związku z raportowaniem niefinansowym (raportowaniem ESG).

1. POJĘCIE I ZNACZENIE ESG

1.1. Definicja i komponenty ESG

ESG stało się narzędziem wykorzystywanym do kontroli i utrzymania równowagi w przedsiębiorstwie. W przeciwieństwie do dominującej wśród firm krótkoterminowej strategii działania, ESG promuje długoterminowe plany dla funkcjonowania przedsiębiorstwa, które mają na celu przede wszystkim dążyć do jego rozwoju. Skuteczne wdrożenie kwestii ESG wymaga aktywnej współpracy pomiędzy różnymi interesariuszami – zarówno wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi. ESG jest nie tylko strategią, ale także zobowiązaniem do przedstawiania rzetelnych i przejrzystych informacji⁴.

Ocena działalności firm coraz częściej obejmuje nie tylko wyniki finansowe, ale również sposób, w jaki wpływają one na otoczenie – środowisko naturalne, społeczeństwo oraz sposób zarządzania. W tym kontekście stosuje się kryteria ESG, które pozwalają mierzyć stopień odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw. Część tych wytycznych wynika bezpośrednio z obowiązujących przepisów prawa w danym kraju, inne zaś są odpowiedzią na rosnące oczekiwania interesariuszy i presję ze strony inwestorów, zaniepokojonych stanem środowiska i przestrzeganiem praw człowieka. W pierwszej kolejności należy dokonać analizy omawianych standardów oraz określić, co dokładnie oznaczają i jakie kwestie obejmują⁵.

E (*Environmental*) symbolizuje regulacje środowiskowe odnoszące się do oddziaływania przedsiębiorstw na środowisko poprzez prowadzoną przez nich działalność. W szczególności obejmuje kwestie związane z wpływem przedsiębiorstwa

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju

⁴ C. Dolan, D.B. Zalles, *Transparency in ESG and the Circular Economy*, Business Expert Press, LLC 2022, s. 28.

⁵ N. Kostić, A. Hujdur, *Building a Sustainable Future: ESG Business Handbook How Environmental, Social and Governance Standards Can Benefit Your Business*, The AIRE Centre and UNDP Bosnia and Herzegovina, 2023, s. 10.

na zmiany klimatyczne, emisję zanieczyszczeń, generowanie odpadów czy eksploatację zasobów naturalnych. Przedsiębiorstwa, aby ograniczyć negatywny wpływ na środowisko mogą wdrażać strategie ograniczające szkodliwe skutki ich działalności poprzez inwestowanie w odnawialne źródła energii czy wyznaczanie celów mających ograniczyć emisję gazów cieplarnianych. Jednocześnie należy uwzględnić fakt, że każde przedsiębiorstwo pozostaje zależne od zasobów środowiskowych i tym samym jest narażone na konsekwencje ich degradacji – takie jak ekstremalne zjawiska pogodowe czy utrata różnorodności biologicznej⁶.

S (*Social*) odnosi się do relacji przedsiębiorstw z ich otoczeniem społecznym oraz wpływu wywieranego na różne grupy interesariuszy. Obejmuje kwestie dotyczących poszanowania praw człowieka i pracownika, promowanie równości czy ogólnie dążenie do rozwoju społecznego. Przykładowymi działaniami uznawanymi za społecznie odpowiedzialne jest wdrażanie przez przedsiębiorstwo polityki równościowej w miejscu pracy czy zapewnianie etycznych warunków zatrudnienia w całym łańcuchu dostaw⁷.

G (*Governance*) dotyczy wymogów w zakresie ładu korporacyjnego związanego z systemami zarządzania, polityk i mechanizmów kontrolnych wdrażanych przez przedsiębiorstwo w celu spełnienia wymogów prawnych i oczekiwań interesariuszy. Działania te mają na celu tworzenie przejrzystych i etycznych struktur decyzyjnych, zapobieganiu korupcji czy ujawnianiu istotnych informacji. W zakres tych zagadnień wchodzi również kwestie obejmujące ochronę danych osobowych cyberbezpieczeństwo czy odpowiedzialne zarządzanie ryzykiem. Wspierają także różnorodność oraz zapewniają równe szanse dla różnych grup społecznych, dotąd niedostatecznie reprezentowanych w szczególności na szczeblu kierowniczym⁸.

1.2. Regulacje i standardy dotyczące raportowania ESG oraz jego znaczenie

Koncepcja ESG stanowi integralny element szerszej idei, jaką jest zrównoważony rozwój. Kluczowym dokumentem określającym globalne podejście do tej tematyki jest rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 25 września 2015 roku, zatytułowana „Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju”. Choć nie ma mocy prawnej, odgrywa istotną rolę w kształtowaniu standardów raportowania niefinansowego. Tworzy ona strukturę, która wspiera firmy w opracowywaniu, przedstawianiu i raportowaniu kwestii ESG. To kompleksowy plan działań, przyjęty przez wszystkie kraje członkowskie ONZ, obejmujący 17 celów, które mają wyznaczać priorytety polityczne i społeczne na lata 2016-2030. Agenda ta stanowi fundament dla inicjatyw krajowych i międzynarodowych ukierunkowanych na zrównoważoną

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem, s. 11.

przyszłość⁹. Inicjatywa ta opiera się na pięciu kluczowych filarach: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój oraz partnerstwo, wyznaczając globalne priorytety na najbliższe lata¹⁰.

W realiach współczesnej gospodarki, zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym, zagadnienia takie jak zrównoważony rozwój firm, społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) oraz kryteria ESG odgrywają coraz większą rolę. Legislacja w tym zakresie ma na celu promowanie odpowiedzialnego i zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym zachowaniu przejrzystości i standardów etycznych. Przestrzeganie wytycznych i wdrażanie strategii w oparciu o CSR i ESG nie tylko poprawia pozycję konkurencyjną firm, ale również ułatwia im spełnianie obowiązków raportowych. Działania te przynoszą dla przedsiębiorstwa zarówno korzyści, jak i wyzwania¹¹.

W Unii Europejskiej obowiązuje szereg wzajemnie powiązanych aktów prawnych, które razem tworzą spójną strukturę regulacyjną wspierającą odpowiedzialne i zrównoważone prowadzenie działalności gospodarczej. Należą do nich m.in. dyrektywa dotycząca raportowania kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem (*Corporate Sustainability Reporting Directive*) oraz tzw. Taksonomia UE. Dyrektywa CSRD zobowiązuje firmy do szczegółowego raportowania działań ESG. Taksonomia pełni funkcję przewodnika, określając konkretne standardy i kryteria, które umożliwiają jednoznaczną identyfikację działań spełniających założenia zrównoważonego rozwoju¹².

Jednolite wytyczne dla firm w zakresie raportowania kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem wprowadzają Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju (ESRS), przyjęte przez Komisję Europejską w lipcu 2023 r. na podstawie dyrektywy CSRD. System obejmuje 12 standardów – dwa dotyczą ogólnych zasad raportowania i obowiązkowych ujawnień, a dziesięć odnosi się do obszarów środowiskowych, społecznych i ładu korporacyjnego (ESG). Regulacje te nakładają nowe obowiązki prezentowania informacji przez przedsiębiorstwa i wyznaczają mierniki służące do oceny efektywności prowadzonych działań w każdym z obszarów¹³.

⁹ M.M. Kos, *Nowe regulacje dotyczące raportowania niefinansowego z perspektywy przedsiębiorców*, Radca Prawny. Zeszyty Naukowe 4 (41)/2024, Uniwersytet Warszawski, 2025, s. 113-114.

¹⁰ Przewodnik po ESG dla firm z sektora MŚP, Polskie Stowarzyszenie ESG, 2024, s. 11.

¹¹ A. Gniadkowska-Szymańska, *Zrównoważony rozwój, społeczna odpowiedzialność biznesu (CRS) i ESG w świetle uregulowań prawnych w Polsce i Unii Europejskiej*, Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie 1/2025, s. 100.

¹² Przewodnik po ESG..., op. cit., s. 26.

¹³ K. Owczarska, *Raportowanie niefinansowe w Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu – stan obecny możliwości doskonalenia*, [w:] *Zrównoważony rozwój – trendy, wyzwania, kontrowersje*, (red.) D. Teneta, Debiuty studenckie 2024, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2024, s. 112.

2. WPŁYW ESG NA STRUKTURĘ I ZAWARTOŚĆ SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

2.1. Integracja danych niefinansowych i finansowych w raportach

Raportowanie przedsiębiorstwa polega na udostępnianiu prawdziwych informacji na temat prosperowania jednostki. Przedsiębiorstwa zobowiązane są do sporządzania dwóch podstawowych typów raportów, którymi jest raport finansowy i raport niefinansowy. Głównym zamysłem tworzenia i publikacji takich raportów jest dostarczenie interesariuszom kluczowych informacji o funkcjonowaniu firmy oraz w jaki sposób wpływa na środowisko¹⁴.

Jednostki są zobowiązane do ujawniania swoich danych w sprawozdaniach finansowych. Wśród raportów finansowych wyróżnia się rachunek zysków i strat oraz najważniejszy do analizy przedsiębiorstw bilans. Dokumenty te stanowią kluczowe sedno wiedzy o kondycji finansowej firmy i dokonanych finansach w danym roku sprawozdawczym. Ustawa o rachunkowości nakłada na przedsiębiorstwa w Polsce obowiązek prezentowania sprawozdań finansowych¹⁵.

Sprawozdanie finansowe powinno być przygotowywane według wytycznych Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) i przedstawiać obecną pozycję przedsiębiorstwa. Szczególnym celem tworzenia sprawozdania finansowego jest przedstawienie informacji o aktualnym stanie przedsiębiorstwa na przestrzeni czasu z jakiego tworzony jest raport. Dane zawarte w takich sprawozdaniach wspierają kontrolę majątku i działania firmy. Ułatwia również analizę wykonywania planów czy identyfikację niekorzystnych odchyleń finansowych firmy. Informacje gromadzone w raportach są pomocne przy tworzeniu planów budżetowych oraz podejmowaniu działań zapobiegających niepożądanym zdarzeniom¹⁶.

Raportowanie niefinansowe zostało wprowadzone w Unii Europejskiej w odpowiedzi na różnorodność raportowania kwestii społecznych i środowiskowych w Europie. W tej kwestii ma znaczenie Dyrektywa NFRD, która nawiązuje do stosowania jednolitych zasad. Raportowanie pozafinansowe to nie tylko raportowanie, ale również podejście zarządcze z perspektywy uwzględnienia wszystkich aspektów ESG i podejmowania decyzji w rozwoju firmy sprzyjającym środowisku. Część sprawozdań przedsiębiorstw, która dotyczy informacji niefinansowych musi być przygotowana w tym samym terminie co pozostałe elementy raportu rocznego. Po zakończeniu procesu sporządzania, skompletowane w pełni już sprawozdanie jest przekazywane do odpowiednich instytucji. W terminie zgodnym z ustaleniami w ustawie o rachunkowości są przekazywane do Szefa Krajowej Administracji Skarbowej lub Krajowego Rejestru Sądowego¹⁷.

¹⁴ M.M. Kos, *Nowe regulacje dotyczące...*, op. cit., s. 110.

¹⁵ Ibidem, s. 110-111.

¹⁶ M. Frymus, *Sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej źródłem informacji dla interesariuszy – ujęcie jakościowe*, Uniwersytet Szczeciński, 2016, s. 441.

¹⁷ M.M. Kos, *Nowe regulacje dotyczące...*, op. cit., s. 112-115.

2.2. ESG a jakość informacji i korzyści przedsiębiorstw

Łączenie informacji finansowych i pozafinansowych jest stosowane przez coraz więcej firm na świecie poprzez wdrażanie raportowania zintegrowanego. Ten typ sprawozdawczości staje się standardem światowym, który zyskuje na znaczeniu w środowisku biznesowym. Tworząc raporty, przedsiębiorstwa opierają się zarówno na przepisach, jak i ramach raportowania. Stopień szczegółowości prezentowanych informacji może różnić się, biorąc pod uwagę zależności od organizacji. Pewna swoboda w przygotowywaniu raportów pozwala firmom lepiej dopasować przekaz do potrzeb kontrahentów¹⁸.

Doświadczenie w publikowaniu raportów niefinansowych z roku na rok wpływa na coraz lepsze przygotowanie firm do tego procesu. Polskie spółki, które są notowane na giełdzie już od dłuższego czasu, mają obowiązek przygotowywania tego typu raportów. Poprzez takie praktyki mogły sobie wypracować skuteczne metody gromadzenia danych i organizacji. Największe trudności związane z raportowaniem pozafinansowym będą miały jednostki, które aktualnie, jak i w przyszłości zostaną objęte tym obowiązkiem. Jednak z perspektywy przedsiębiorstw dużo problemów związanych z tym raportowaniem mogą mieć przedsiębiorstwa o zróżnicowanej działalności¹⁹.

Raportowanie ESG może znacząco polepszyć postawę firmy w oczach inwestorów, zwłaszcza poprzez emisję zielonych obligacji. Ten typ raportowania przedstawia stopień zaangażowania przedsiębiorstwa w działania zrównoważone. Zamiennym rozwiązaniem są obligacje SLB (*Sustainability-Linked Bonds*), które zapewniają elastyczność wykorzystywania środków oraz gwarantują osiągnięcie celów ESG. Zielone pożyczki, takie jak kredyty SLL (*Sustainability Linked Loan*), motywują firmy do poprawy wyników ESG, a co za tym idzie – oferowane są lepsze warunki finansowe w momencie realizacji danych celów. Raporty ESG, które są upubliczniane, pomagają inwestorom w szybkiej ocenie ryzyka związanego z danym podmiotem. Wskaźniki ESG mają duże znaczenie do podejmowania decyzji o dalszym finansowaniu przedsięwzięć firmy. Obecnie może się zdarzyć, że firmy, które nie są objęte obowiązkiem raportowania mogą zostać zmuszone do niego przez zagranicznych inwestorów oczekujących danych o zrównoważonym łańcuchu dostaw²⁰.

¹⁸ S. Lorenc, A. Kustra, *Raportowanie danych niefinansowych w świetle aktualnych zmian ustawy o rachunkowości*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 488, AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, 2017, s.100.

¹⁹ *Raport – Koszty i wyzwania ESG*, Polskie Stowarzyszenie ESG, 2023, s. 24.

²⁰ R. Kolasiński, *Raportowanie ESG w praktyce polskich przedsiębiorstw*, Polityka Insight, Warszawa 2023, s. 21-26.

3. WYZWANIA ZWIĄZANE Z WDROŻENIEM RAPORTOWANIA ESG

3.1. Bariery organizacyjne oraz problemy z pozyskiwaniem i weryfikacją danych ESG

Raportowanie niefinansowe wraz ze wzrostem świadomości społeczeństwa powoduje konieczność dostosowywania się przedsiębiorstw do nowych regulacji i sprostania wyzwaniom, które one powodują. Stały się one nie tylko obowiązkiem prawnym, ale także sposobem na pokazanie zaangażowania w realizację kwestii ESG. Pomagają dotrzeć do większej grupy interesariuszy dzięki swojej transparentności i wpłynąć na wizerunek firmy. Jednak proces przygotowania raportów finansowych nie należy do najprostszych. Zmienność regulacji, mnogość standardów raportowych, potrzeba zbierania i przetwarzania złożonych danych, a także obawy przed konsekwencjami prawnymi, powodują, że menedżerowie często postrzegają raportowanie niefinansowe jako obciążenie. W odpowiedzi na te wyzwania, wiele organizacji inwestuje w specjalistyczne zespoły, zatrudnia ekspertów lub korzysta z usług doradczych, co wiąże się z dodatkowymi kosztami²¹.

Wyzwaniami stawianymi przed kadrą są także trudności związane z gromadzeniem i prezentacją danych ESG, zwłaszcza pod względem ich liczby, jakości oraz zgodności. Główną przyczyną tych problemów to brak uniwersalnego, międzynarodowo uznanego systemu, który jasno określałby zasady raportowania i udostępniania informacji dotyczących funkcjonowania organizacji w obszarach środowiskowych, społecznych i zarządczych²².

Dodatkowo przedstawiane informacje, opracowywane według nowej dyrektywy CSR, będą przedstawiane z wielu perspektyw oraz będą obejmować dwukierunkową analizę: zarówno wpływu stosowania się do kwestii ESG na działalność organizacji, jak i jednostki na ESG. Projekt Dyrektywy CSRD ma na celu usprawnienie sprawozdawczości dotyczącej zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym ograniczeniu kosztów dla podmiotów raportujących²³.

3.2. Wykorzystywanie ESG do upiększania wizerunku przedsiębiorstwa (*greenwashing*)

Opracowywane i publikowane przez przedsiębiorstwa raporty powinny obejmować przejrzyste, użyteczne i wiarygodne informacje. Analiza sprawozdań zawierających właściwe informacje przeprowadzona przez zainteresowane podmioty pozwala na ocenę skuteczności prowadzonych przez dane przedsiębiorstwo działań uwzględniających aspekty ESG. Czasami jednak firmy wykorzystują te raporty do zaprezentowania nieprawdziwego obrazu prowadzonej działalności. Działania

²¹ Ibidem, s. 110-111.

²² N. Topczewska, *Rola i rodzaje ratingów ESG na rynku finansowym*, Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie 1/2024, s. 51.

²³ M. Wójcik-Jurkiewicz, *Raportowanie narzędziem corporate governance*, [w:] *Corporate governance w teorii i praktyce – wybrane problemy*, (red.) K. Olejko, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2022, s. 106-107.

te mają na celu przedstawienie działalności w korzystniejszym świetle niż jest w rzeczywistości. Wyróżnić można trzy praktyki stosowane przez firmy: *greenwashing*, *bluewashing* i zarządzanie wrażeniem (*impression management*)²⁴.

Greenwashing to zjawisko polegające na udawaniu przez firmy, że są bardziej ekologiczne niż są w rzeczywistości, przybiera to coraz bardziej złożone i podstępne formy. Przedsiębiorstwa wykorzystują różnorodne techniki, które mają stworzyć pozory, że przedsiębiorstwo dba o środowisko, gdy tak naprawdę mu szkodzi. Choć wprowadzanie w błąd jest moralnie wątpliwe, to nie oznacza, że zawsze jest niezgodne z prawem, gdyż wykorzystywane są do tego luki w przepisach. Mimo potępienia takich działań w opinii publicznej wciąż są one stosowane często z wyrachowaniem. Przedsiębiorstwa z wysoką oceną w ramach stosowania się do kwestii ESG przyciągają zainteresowanie różnych grup interesariuszy. Wizerunek firmy ma duże znaczenie zarówno dla potencjalnych pracowników, jak i inwestorów²⁵. W ramach *greenwashingu* wyróżnia się kilka sposobów wykorzystywanych przez przedsiębiorstwo do poprawy wizerunku²⁶:

- *Greencrowding* – strategia polegająca na ukrywaniu się w tłumie poprzez jak najwolniejsze dostosowywanie się do zmieniających się standardów zrównoważonego rozwoju w danej branży, licząc, że brak postępów nie zostanie zauważony.
- *Greenlighting* – skupianie się na pozytywnym działaniu prowadzonym przez przedsiębiorstwo i nagłaśnianie go w celu odwrócenia uwagi od pozostałych działań negatywnie wpływających na środowisko.
- *Greenshifting* – polega na przerzuceniu całej odpowiedzialności za szkody ekologiczne na konsumentów.
- *Greenlabelling* – zabieg marketingowy polegający na nadawaniu produktom etykiety „eko”, która nie ma pokrycia w rzeczywistości.
- *Greenrinsing* – jest to ciągłe zmienianie założonych celów środowiskowych, nim zostaną one zrealizowane, w celu unikania odpowiedzialności i rozliczenia z nich.
- *Greenhushing* – to celowe przemilczenie zrealizowanych przez przedsiębiorstwo celów ESG, aby uniknąć kontroli i pytań ze strony interesariuszy.

²⁴ A. Szadzińska, I. Majchrzak, M. Remlein, A. Szycha, *Rachunkowość zarządcza a zrównoważony rozwój przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo IUS PUBLICUM, Katowice 2021, s. 189.

²⁵ J. Willis, T. Bofiliou, A. Manili, I. Reynolds, N. Kozłowski, *The Greenwashing Hydra*, Planet Tracker 2023, s. 1-7.

²⁶ K. Piróg, *Greenwashing – formy, regulacje prawa unijnego i konsekwencje*, [w:] *Zrównoważony rozwój - trendy, wyzwania, kontrowersje*, (red.) D. Teneta, Debiuty studenckie 2024, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2024, s. 140-141.

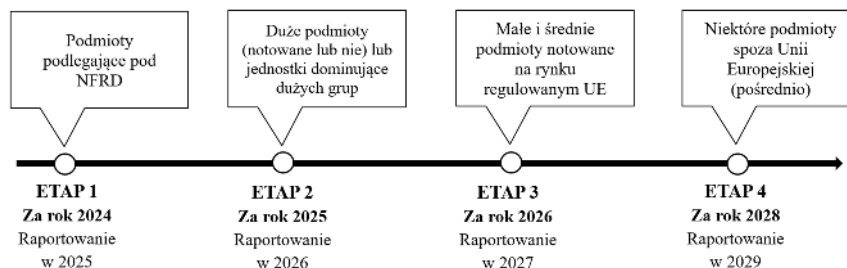
Bluwashing sposób kreowania przez firmy swojego wizerunku jako społecznie odpowiedzialnych, mimo że w rzeczywistości nie przestrzegają podstawowych standardów etycznych. Wykorzystują do tego powoływanie się na różnego rodzaju inicjatywy społeczne, które mają sugerować zaangażowanie w zrównoważony rozwój. Praktyka ta służy przykryciu działań firmy sprzecznych z założeniami²⁷.

Zarządzanie wrażeniem to celowe kształtowanie treści raportów tak, aby firma wyglądała korzystniej niż wynikałoby to z obiektywnej oceny. Praktyki te polegają na celowym kształtowaniu przekazu w raportach tak, by wywołać pozytywne odczucia u odbiorców. Do najczęściej stosowanych praktyk należą m.in.: utrudnianie odbioru treści poprzez stosowanie specjalistycznego lub skomplikowanego języka, eksponowanie korzystnych informacji przy jednoczesnym bagatelizowaniu problemów czy wykorzystywanie elementów graficznych w celu przyciągnięcia uwagi do pozytywnych aspektów, a odwrócenia od negatywnych²⁸.

4. OBOWIĄZKI PRZEDSIĘBIORSTW I ROLA KSIĘGOWYCH W PROCESIE ESG

4.1. Nowe obowiązki informacyjne i sprawozdawcze – Dyrektywa CSRD

Obecna dyrektywa CSRD (Dyrektywa 2022/2464) weszła w życie w styczniu 2023 r. Aktualnie ma duże znaczenie w procesie ESG, jest nią Dyrektywa w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju. Europejskie Standardy Sprawozdawczości Finansowej są istotne wśród elementów Dyrektywy CSRD. Elementy zostały opracowane przez Europejską Grupę Doradczą ds. Sprawozdawczości Finansowej (EFRAG)²⁹. Wraz z zaistnieniem Dyrektywy CSRD został nałożony obowiązek przedstawiający się w kilku etapach na przestrzeni lat.

Rys. 1. Harmonogram wdrażania Dyrektywy CSRD

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: R. Kolasiński, *Raportowanie ESG w praktyce polskich przedsiębiorstw*, Polityka Insight, Warszawa 2023, s. 12

²⁷ A. Szadziewska, I. Majchrzak, M. Remlein, A. Szychta, *Rachunkowość zarządcza a...*, op. cit., s. 190.

²⁸ Ibidem, s. 190-191.

²⁹ K. Owczarska, *Raportowanie niefinansowe...*, op. cit., s. 113-114.

Pierwszy etap obowiązuje od 2025 roku, gdyż od tego momentu ma zacząć obowiązywać Dyrektywa CSRD dla spółek, które są objęte NFRD. Obejmuje on sprawozdania za rok 2024, ale również dotyczy to firm, które przekroczą wymogi NFRD za ten rok obrotowy. Warunek objęcia przepisami jest taki, że firmy muszą zatrudniać powyżej 500 pracowników, ale również musi być spełnione przynajmniej jedno kryterium, którymi jest posiadanie obrotów netto powyżej 40 mln EUR lub suma bilansowa przekracza 20 mln EUR³⁰.

Drugi etap funkcjonować ma od 2026 roku i obejmuje rok obrotowy 2025. Zakres jednostek zobowiązanych do sporządzania raportów niefinansowych powiększa się o wszystkie duże podmioty, niezależnie od tego czy są notowane na giełdzie. Kryterium klasyfikacji jako duży podmiot obejmuje spełnienie dwóch z trzech warunków. Są nimi: zatrudnienie ponad 250 pracowników, wypracowanie obrotu netto więcej niż 50 EUR lub wartości sumy aktywów przekraczającej 25 mln EUR³¹.

Trzeci etap pojawi się w 2027 i będzie dotyczył 2026 roku, w którym to nowe wymogi będą obejmować już małe i średnie przedsiębiorstwa notowane na rynku regulowanym, jednak z nieuwzględnieniem mikroprzedsiębiorstw. Wyjątkiem w tym przypadku jest to, że MŚP będą posiadały możliwość, aby zrezygnować ze stosowania wprowadzonych zasad do 2029 roku. Tak samo jak w roku poprzednim będą musiały spełniać dwa z trzech kryteriów, którymi są: zatrudnienie ponad 10 pracowników, uzyskanie obrotu netto powyżej 900 tys. EUR lub sumy aktywów powyżej 450 tys. EUR³².

Ostatni etap obejmuje raportowanie w 2029 roku za rok 2028. Nowelizacja spowoduje, że również firmy spoza Unii Europejskiej, jeśli prowadzą znaczącą działalność na jej terenie, będą podlegały Dyrektywie CSRD. Dotyczy to przede wszystkim podmiotów, które w UE osiągają ponad 150 mln EUR przychodów netto ze sprzedaży. Obowiązek raportowania będzie miał zarówno zastosowanie, jeśli firma posiada oddział w UE o obrotach netto przekraczających 40 mln EUR, a także jeżeli firma posiada w Unii jednostkę zależną, która podlega pod CSRD³³.

4.2. Wpływ ESG na procedury audytu i kontroli

Dyrektywa CSRD obejmuje duży zakres firm, które muszą zważać na jej postulaty. Przedsiębiorstwa, które już są oraz zostaną dopiero objęte nowymi przepisami nałożonymi przez CSRD, będą musiały stosować zasadę wyboru, która obrazuje dwie możliwości. Przestrzeganie nałożonych regulacji przejawia się koniecznością ujawniania wymaganych informacji w zakresie ESG albo uzasadnienia, dlaczego nie podejmują działań stosowania się do przepisów. Każde postanowienie firmy musi

³⁰ Wytyczne do raportowania ESG. Przewodnik dla spółek. GPW. 2023 aktualizacja 2024, s. 21.

³¹ K. Owczarska, *Raportowanie niefinansowe...*, op. cit., s. 113.

³² Wytyczne do raportowania ESG..., op. cit., s. 21.

³³ K. Owczarska, *Raportowanie niefinansowe...*, op. cit., s. 113.

zostać omówione i zaakceptowane przez zarząd firmy. Następnie należy je uwzględnić w corocznym sprawozdaniu finansowym, które dodatkowo musi zostać poddane niezależnej weryfikacji przez podmioty zewnętrzne. Ma to istotne znaczenie, ponieważ zapewnia wiarygodność przedstawianych informacji³⁴.

Jednostki podlegające Dyrektywie CSRD muszą zatrudnić niepostronnego audytora, który dokona tzw. atestacji. Proces atestacji jest jednym z wymogów wynikających z zaistniałej dyrektywy. Rolą audytora jest skontrolowanie przestrzegania zasad tworzenia raportów CSRD, czy też przeprowadzenie analizy istotności, ale także wyboru ujawnianych informacji. Szczególnie istotne jest również spełnienie wymogów informacyjnych Taksonomii UE. Spełnienie wszystkich wymagań audytowych wiąże się z przygotowaniem szczegółowej dokumentacji, która obrazuje procesy i kontrole. Najczęstszym rozwiązaniem audytorów jest stosowanie się do Międzynarodowych Standardów Usług Atestacyjnych (ISAE 3000), choć możliwe jest również oparcie się na krajowych regulacjach lub innych uznanych wytycznych. Obecne prawo nie narzuca standardów związanych z atestacją jednak w perspektywie najbliższych lat Komisja Europejska planuje opracowanie i wdrożenie wytycznych określających standardy dla atestacji na poziomie ograniczonej pewności, a następnie również na poziomie zapewniającym wyższą pewność oceny ujawnianych danych³⁵.

W sytuacji, kiedy jednostka nie spełni obowiązku funkcjonowania zgodnie z zasadami ESG może skutkować konsekwencjami prawnymi, a niekiedy konsekwencjami finansowymi czy sankcjami przewidzianymi w przepisach. Przedsiębiorstwa ignorujące wymogi mogą również częściej spotkać się ze strony instytucji nadzorczych z kontrolami i audytami. Zwiększona liczba kontroli może negatywnie wpłynąć na wizerunek firmy, co może wiązać się z utratą reputacji wśród inwestorów oraz dodatkowymi kosztami operacyjnymi³⁶.

5. DOBRE PRAKTYKI W RAPORTOWANIU ESG

W celu sprawdzenia dobrych praktyk zrównoważonego rozwoju w raportach niefinansowych analizie zostały poddane 3 firmy z różnych branż. Firmami biorącymi udział w badaniu były: Grupa CCC, ING Bank Śląski S.A., Grupa PZU. Analiza sprawozdań polegała na sprawdzeniu, jakie cele zrównoważonego rozwoju były realizowane przez wybrane podmioty i jakie były ich plany na przyszłe lata. Dotyczy to raportów niefinansowych jednostek z 2023 roku. Najważniejszą kwestią jest dążenie do spełnienia jak największej liczby Celów Zrównoważonego Rozwoju. Agenda 2030 jest kluczowym aspektem w wyznaczaniu ram realizacji kwestii ESG. Każda z nich podejmuje konkretne inicjatywy wspierające społeczną odpowiedzialność i troskę o środowisko.

³⁴ N. Kostić, A. Hujdur, *Building a Sustainable Future...*, op. cit., s. 31.

³⁵ *Wytyczne do raportowania ESG...*, op. cit., s. 42.

³⁶ *Przewodnik po ESG...*, op. cit., s. 17.

Rys. 2. Porównanie celów zrównoważonego rozwoju realizowanego przez Grupę CCC, ING Bank Śląski S.A. i Grupę PZU

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Raport Zrównoważonego Rozwoju Grupy Kapitałowej CCC za rok obrotowy rozpoczynający się 1 lutego 2023 r. i kończący się 31 stycznia 2024 r.*; *Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. w 2023 roku*; *PZU raport zintegrowany 2023*

Wspólnie jednostki realizowały 8 zrównoważonych celów. W trosce o środowisko realizują następujące cele: czystej energii (7), działanie w dziedzinie klimatu (13), życia na lądzie (15). W ramach środowiska ING i CCC realizują również cel (14) polegający na ochronie mórz i oceanów. Skupiają się również na celu 8 obejmującym zapewnienie zrównoważonego wzrostu gospodarczego i godnych warunków pracy. Swoim działaniem starają się nadażyć nad innowacyjnością w przemyśle i zbudować stabilną infrastrukturę (9), a zarazem promują zrównoważoną konsumpcję i produkcję (12). Dążą w swojej realizacji do wzmocnienia pozycji kobiet, realizując tym samym punkt (5), ale również zmniejszenie nierówności w krajach, który znajduje się w punkcie (10).

Żadne z analizowanych przedsiębiorstw nie realizuje punktu (2), który obejmuje walkę z głodem. PZU i ING podejmują działania dążące do poprawy jakości życia społeczeństwa oraz wspierają ochronę zdrowia (3), a także promują samorozwój poprzez zdobywanie wyższych kwalifikacji (4). ING jest jedyną z analizowanych instytucji, która swoimi działaniami wpływa na zmniejszenie ubóstwa (1) oraz nakłania do pokoju w społeczeństwie (16). Jako swoją strategię przyjmuje propagowanie nawiązywania więzi między partnerami na całym świecie, aby wspomóc zrównoważony rozwój (17). W swojej strukturze CCC funkcjonuje, spełniając warunek 6, który ściśle jest związany ze zrównoważonym środowiskiem zasobów wodnych. Swoimi zadaniami PZU i ING starają się sprawić, aby otoczenie ludzkie stało się bardziej bezpieczne i stabilne dla społeczeństwa (11). Działania te nie tylko wzmacniają ich wizerunek, lecz także realnie wpływają na poprawę warunków życia i stanu środowiska.

W nadchodzących latach Grupa CCC planuje realizować „Ambicje 2030” w zakresie zrównoważonego rozwoju, koncentrując się na odpowiedzialnej produkcji i redukcji emisji. Przedsiębiorstwo zamierza zwiększyć udział produktów zrównoważonych w sprzedaży do ponad 50%, przetwarzając zużyte produkty na surowce wtórne oraz poprzez eliminowanie w środowisku śladu opakowań. Jako kluczowy cel CCC zakłada dążyć do pełnej transparentności łańcucha dostaw i zaangażowanie swoich dostawców do zrównoważonego raportowania.

Firma PZU ma określone cele swojej działalności w zakresie zrównoważonego rozwoju do 2050 roku. PZU do 2030 roku będzie kontynuować redukcję emisji dwutlenku węgla poprzez systematyczną wymianę floty na hybrydową i elektryczną. Firma dąży do tego, aby w 2040 roku jej główni kontrahenci stosowali się do trendów klimatycznych, a do 2050 roku chcą doprowadzić, aby obejmowało to również wszystkich ich klientów.

W najbliższych latach ING S.A. planuje aktywnie wspierać transformację środowiskową w zaplanowanej przez siebie strategii na lata 2025-2027. Planuje to wprowadzić poprzez finansowanie projektów OZE na kwotę 5 mld zł do 2030 roku oraz promowanie energooszczędnego budownictwa i funduszy ESG. Do 2027 roku chce zredukować intensywność emisji CO₂ z biur o 51% względem 2019 roku, a także zapewnić, że większość klientów objętych planem transformacji będzie posiadać zatwierdzone strategie dekarbonizacji. Jednocześnie ING wzmacnia zaangażowanie społeczne, inwestując w równość płac, rozwój programów emerytalnych, działania wolontariackie oraz całkowicie wycofując się z finansowania działalności opartej na węglu po 2025 roku.

PODSUMOWANIE

Jedną z ważnych kwestii zrównoważonego rozwoju jest strategia ESG. Kształtują ją różnego rodzaju regulacje prawne, w tym dyrektywy UE, będące ważnymi ramami strategii działania podmiotów gospodarczych. Obecnie coraz więcej przedsiębiorstw podejmuje się raportowania niefinansowego (raportowania ESG), aby w ten sposób stać się bardziej atrakcyjnym dla nowych kontrahentów, a także konsumentów. Z biegiem czasu znacznie więcej jednostek, nawet mniejsze przedsiębiorstwa, będą musiały sporządzać taki typ sprawozdania z powodu nałożonych na nie przepisów. Agenda 2030 staje się kluczowa, a jednostki starają się spełniać jak najwięcej punktów tak, aby stać się „doskonałym” przedsiębiorstwem na tle innych globalnych firm, pokazując istotę realizacji wyznaczonych celów zrównoważonego rozwoju. Znaczenie ESG znacznie wzrosło w ostatnich latach, co wynika z większej świadomości społeczeństwa w zakresie dbałości o środowisko naturalne czy relacje społeczne, aby zapewnić lepsze warunki społeczno-gospodarcze w przyszłości. Przedsiębiorstwa i inne podmioty z otoczenia społeczno-gospodarczego mają duży wpływ na gospodarkę, więc wprowadzane zmiany znajdą w niej odzwierciedlenie i istotnie wpłyną na zasady prowadzenia działalności gospodarczej.

BIBLIOGRAFIA

1. Dolan C., & Zalles D.B., *Transparency in ESG and the Circular Economy*, Business Expert Press, LLC 2022.
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju.

3. Frymus M., *Sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej źródłem informacji dla interesariuszy – ujęcie jakościowe*, Uniwersytet Szczeciński, 2016.
4. Gniadkowska-Szymańska A., *Zrównoważony rozwój, społeczna odpowiedzialność biznesu (CRS) i ESG w świetle uregulowań prawnych w Polsce i Unii Europejskiej*, Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie 1/2025.
5. Kolasiński R., *Raportowanie ESG w praktyce polskich przedsiębiorstw*, Polityka Insight, Warszawa 2023.
6. Kos M.M., *Nowe regulacje dotyczące raportowania niefinansowego z perspektywy przedsiębiorców*, Radca Prawny. Zeszyty Naukowe 4 (41)/2024, Uniwersytet Warszawski, 2025.
7. Kostić N., Hujdur A., *Building a Sustainable Future: ESG Business Handbook How Environmental, Social and Governance Standards Can Benefit Your Business*, The AIRE Centre and UNDP Bosnia and Herzegovina, 2023.
8. Lament M., *Raportowanie ESG (Environmental Social Governance) w zakładach ubezpieczeń w Polsce*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów SGH, 190 (2023).
9. Lorenc S., Kustra A., *Raportowanie danych niefinansowych w świetle aktualnych zmian ustawy o rachunkowości*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 488, AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, 2017.
10. Owczarska K., *Raportowanie niefinansowe w Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu – stan obecny możliwości doskonalenia*, [w:] *Zrównoważony rozwój - trendy, wyzwania, kontrowersje*, (red.) D. Teneta, Debiuty studenckie 2024, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2024.
11. Piróg K., *Greenwashing – formy, regulacje prawa unijnego i konsekwencje*, [w:] *Zrównoważony rozwój - trendy, wyzwania, kontrowersje*, (red.) D. Teneta, Debiuty studenckie 2024, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2024.
12. *Przewodnik po ESG dla firm z sektora MŚP*, Polskie Stowarzyszenie ESG, Warszawa, 2024.
13. *Raport – Koszty i wyzwania ESG*, Polskie Stowarzyszenie ESG, Warszawa 2023.
14. Szadzińska A., Majchrzak I., Remlein M., Sychta A., *Rachunkowość zarządcza a zrównoważony rozwój przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo IUS PUBLI-CUM, Katowice 2021.
15. Topczewska N., *Rola i rodzaje ratingów ESG na rynku finansowym*, Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie 1/2024.
16. Willis J., Bofilou T., Manili A., Reynolds I., Kozłowski N., *The Greenwashing Hydra*, Planet Tracker 2023.
17. Wójcik-Jurkiewicz M., *Raportowanie narzędziem corporate governance*, [w:] *Corporate governance w teorii i praktyce – wybrane problemy*, (red.) K. Olejko, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2022.

18. *Wytyczne do raportowania ESG. Przewodnik dla spółek*. GPW, Warszawa 2023, aktualizacja 2024.

IMPACT OF ESG ON FINANCIAL REPORTING – CHALLENGES AND RESPONSIBILITIES

Abstract

The purpose of this article is to present the challenges and obligations faced by entities operating in the EU in relation to non-financial reporting (ESG reporting). In particular, the following are presented: aspects of ESG, regulations defining the framework for non-financial reporting, the timetable for the implementation of the CSRD, the challenges of obtaining and compiling non-financial information and the occurring greenwashing practices. An analysis of the implementation of sustainable development goals by entities operating on the Polish market was also presented. The article was written based on sources in the field of non-financial reporting and applicable regulations on sustainable development.

Keywords: *ESG, sustainable development, CSRD, non-financial reporting, greenwashing.*